

የመ/ቁጥር 152719

መስከረም 23 ቀን 2011 ዓ/ም

ዳኞች፡- አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሰለ

ፈይሳ ወርቁ

ጳውሎስ ኦርሺሶ

አመልካች፡- ወ/ሮ ብርቱካን ታደሰ ቀረቡ

ተጠሪ፡- ወ/ሮ የሺኦሙቤት ታደሰ ከጠበቃ አበበ ማስረሻ ጋር ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ለሰበር አቤቱታው መነሻ የሆነው ጉዳይ ተጠሪ የአመልካችን የሻለቃ ታደሰ በላይነህ ልጅነትን በመቃወም ለፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ያቀረቡትን ክርክር መሠረት በማድረግ የተሰጠውን ውሳኔ የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ የተጀረመው የአሁኗ አመልካች በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጥር 27 ቀን 2006 ዓ/ም ባቀረቡት ክስ ነው።

የአመልካች የክስ ይዘት ሲታይም፡- ወላጅ አባታቸው ሻለቃ ባሻ ታደሰ በላይነህ ከወላጅ እናታቸው ከወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ ጋር በጋብቻ ውስጥ ሁነው በ 1964 ዓ/ም የወለዱቸው መሆኑን፣ የልደት ምስክር ወረቀትም ያላቸው፣ ከቤተሰቦቻቸው አላድገው፣ አስተምረው የዳሯቸው መሆኑን፣ በሰፈር፣ በቤተዘመድ እና በወረዳም ልጅ ለመሆናቸው የሚታወቁ መሆኑን፣ ወላጆቻቸው ሲሞቱም ወራሽነታቸውን ሲያረጋግጡ የአሁኗ ተጠሪ በመቃወማቸው የወራሽነት ማስረጃውን የሰጠው ፍርድ ቤት አመልካችን ልጅነታቸውን አረጋግጠው እንዲቀርቡ በማዘዙ ምክንያት ክሱን ለማቅረብ የተገደዱ መሆኑን ጠቅሰው

የሁለቱም ሚኞች ልጅ መሆናቸው በፍርድ ተረጋግጦ የልጅነት ውሳኔ እንዲሰጣቸው ዘንድ ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው።

ተጠሪም ወደ ክርክሩ ጣልቃ ገብተው እንዲከራከሩ እንዲፈቀድላቸው በ17/07/2006 ዓ/ም በተጻፈ ማመልከቻ ጠይቀው ከተፈቀደላቸው በኋላ ፍርድ ቤቱ በሰጠው ትእዛዝ መነሻ አሻሽለው ባቀረቡት ክርክር ሚኞች ባልና ሚስት ቢሆኑም መሃን መሆናቸውን፣ አመልካች የሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ የወንድም ልጅ መሆናቸውን፣ ሚኞች ለተጠሪ ኑዛዜ ትተውላቸው ተጠሪ በፍርድ ቤት እንዲፀድቅ ማድረጋቸውንና አመልካች የሚችች ተወላጅ ባልሆኑበት ሁኔታ ተጠሪ በሚችች ኑዛዜ ወራሽነት ተጠቃሚ የሆኑበትን የውርስ ንብረት የሚጠይቁበት የሕግ አግባብ የለም በማለት ተክራክረዋል። ለዚህ ክርክራቸው አሉኝ የሚሏቸውን የሠውና የሠነድ ማስረጃ ዘርዘረው ከማቅረባቸውም በተጨማሪ በ26/08/2008 ዓ/ም በተባፈ ማመልከቻም የዲ.ኤን.ኤ ምርመራ እንዲደረግ ትዕዛዝ እንዲሰጣቸው አመልክተው ፍርድ ቤቱም በ25/1/2/2008 ዓ/ም በዋለው ችሎት የተጠሪን የዲ.ኤን.ኤ ምርመራ ጥያቄ ስነ ስርዓታዊ አይደለም በሚል ምክንያት ውድቅ አድርጎ ብይን ሰጥቷል።

ከዚህም በኋላ ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ከሰማና ተገቢ ነው ባለው መንገድ ሁሉ ከአጣራ በኋላ ጉዳዩን መርምሮ አመልካች የሚችች ልጅ መሆናቸውን በሰውና በሰነድ ማስረጃ ሲያስረዱ ተጠሪ ይህንኑ አላስተባበሉም በሚል ምክንያት አመልካች የሚች ሻለቃ ባሻ ታደሰ በላይነህና የሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ ልጅ ናቸው በማለት ወስኗል።

በዚህ ውሳኔ የአሁኗ ተጠሪ ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርበው ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤትም ግራ ቀኙን ከአከራከረ በኋላ ጉዳዩን መርምሮ የተጠሪ የዲ.ኤን.ኤ ምርመራ የታለፈው ሕጋዊ ባልሆነ ምክንያት ነው በማለት የስር ፍርድ ቤት በፍሬ ነገሩ ላይ የሰጠውን ውሳኔ ሙሉ በሙሉ ሽሮ የአሁኗ አመልካች ከአቶ ገዢነሽ በቀለ ጋር የዘረመል /D.N.A/ ምርመራ እንዲያደርጉ የስር ፍርድ ቤት ትዕዛዝ እንዲሰጥና የምርመራ ውጤቱ ሲቀርብለት የመሰለውን እንዲወስን በማለት ጉዳዩን መልሶሰታል። በዚህ ውሳኔ የአሁኗ አመልካች ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ቢያቀርቡም

ይግባኛቸው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 337 መሰረት ተሰርዞባቸዋል። የአሁኑ የሠበር አቤቱታ የቀረበው ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካች የሠበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም፡- ተጠሪ የዲ.ኤን.ኤ ምርምራ ጥያቄ መጀመሪያ በሕጉ አግባብ ያላቀረቡና ጥያቄውን ከአቀረቡ በኋላም ምራመራው ከማን ጋር እንደሚከናወን የተለያዩ አቋም ይዘው ሲከራከሩ የቆዩ ከመሆናቸውም በላይ ከአመልካች ጋር ምርመራ እንዲያደርግ የታዘዘው ግለሰብም ፍርድ ቤቱ በምስክርነት የሰማውና የአመልካችን ተወላጅነት ያረጋገጠ ሁኖ እያለ ተገቢ ባልሆነ ስነ ስርዓትና ምክንያት የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ መሻሩ ያላግባብ ነው የሚል ሲሆን አቤቱታው ተመርምሮም በዚህ ችሎት እንዲታይ የተደረገ ሲሆን ተጠሪ ቀርበውም ግራ ቀኙ በፅሁፍ እንዲከራከሩ ተደርጓል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ሲቀርብ ከተያዘው ጭብጥ አንጻር እንዲሚከተለው መርምሮታል። ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ሲቀርብ የተያዘው ጭብጥም ተጠሪ ባቀረቡት የጣልቃ ገብ አቤቱታ ላይ የዘረ መል ምርመራ እንዲደረግ ባልጠየቁበት ሁኔታና እንዲሁም አመልካች የዘረ መል ምርመራ አብረው እንዲያደርጉ የተባለው ግለሰብ ከሚች ጋር ያለው የቅርብ ዝምድና ሳይጣራ የዘረመል መርምራ እንዲደረግ የመታዘዙን አግባብነት የሚመለከት ነው።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው የአሁኑ አመልካች በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ያቀረቡት ከሚች ሻለቃ ባሻ ታደሰ በላይነህና ከወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ በጋብቻ ውስጥ ተወልጄአለሁ በሚል ይኼው በፍርድ እንዲረጋገጥላቸው መሆኑንና የአሁኗ ተጠሪ ወደ ክርክሩ ጣልቃ እንዲገቡ ተደርጎ ሚቾች ልጅ መውለድ የማይችሉና አመልካችም ከሚቾቹ ያልተወለዱ መሆኑን፣ ተጠሪ ከሚቾቹ የኑዛዜ ተጠቃሚ መሆናቸውን ገልፀው የሚከራከሩ መሆኑን፣ ግራ ቀኙ አሉን የሚሏቸውን የሰውና የሰነድ ማስረጃዎቻቸውን ከማቅረባቸውም በተጨማሪ ፍርድ ቤቱ ፍሬ ነገሩን ተገቢ ነው ባለው መንገድ ያጣራ መሆኑን፣ የአመልካች የሰው ምስክርኛም ሆኑ በተጠሪ በፍርድ ቤት ማጣሪያነት ቀርቦ እንዲመሰክር የተጠየቀው ምስክርም በማጣሪያ ምስክርነት ቀርቦ አመልካች የሚቾች ልጅ መሆናቸውን እንደሚያውቁ የመሰከሩ ሲሆን አመልካች በሰነድ

ማስረጃነት በ15/04/2006 ዓ/ም የተሰጣቸውን የልደት ምስክር ወረቀት፣ ሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ አባል መሆናቸው ከተረጋገጠው ከምስራቅ በር እድር የቀረበው ሰነድም አመልካችን የእድርተኛ አብራክ ልጅ በሚል ተመዘገበው የሚገኙ መሆኑን እንደሚያሳይ፣ ከክፍሉ ቀበሌ የቀረበው የቤተሰብ ቅጽም አመልካች ልጅ ተብለው የተመዘገቡ መሆኑን እንደሚያሳይ፣ ከኮሪያ ዘማቾች የቀረበው ቅጽም አመልካችና ተጠሪ ልጅ ተብለው የተመዘገቡ መሆኑን እንደሚያሳይ፣ በአመልካች በኩል የተሰሙት አራት የሰው ምስክሮች አመልካችን ሚቾች ያሳደጉቸው እንጂ ያልወለዱቸው መሆኑን፣ አመልካች አሉኝ የምትላቸው የኑዛዜ ተጠቃሚነት ሰነዶች ሲታይም ሻለቃ ባሻ ታደሰ በላይነህ በ13/03/94 ዓ/ም አደረጉ የተባለው ኑዛዜ በመ/ቁጥር 300/97 በ6/6/97 ዓ/ም በፍርድ ቤት የጸደቀ መሆኑን፣ ሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ በ13/1/95 ዓ/ም አደረጉ የተባለው ኑዛዜ ደግሞ በመ/ቁጥር 38093/05 በ1/12/05 ዓ/ም ፀድቆ የነበረ ቢሆንም በአመልካች ተቃዋሚነት በ17/11/06 ዓ/ም የተሻረ መሆኑን የሚያስገነዝቡ መሆኑን የስር ፍርድ ቤት በውሳኔው ላይ በግልጽ ማስፈሩን ነው። ተጠሪ የአመልካችን የሚቾች ልጅነት ተረጋግጦ ማስረጃ ይሰጠኝ ጥያቄን ጣልቃ ገብተው ሲቃወሙ የዲ.ኤን.ኤ ምርመራ ጥያቄ ያላቀረቡ መሆኑን፣ በ06/11/2007 ዓ/ም በስር ፍርድ ቤት ፅፈው ባቀረቡት አቤቱታም በሚች ሻለቃ በሻ ታደሰ በላይነህ እና በአመልካች መካከል የዘረ መል ምርመራ እንዲካሄድ የሚል ሲሆን በዚህ የተጠሪ ጥያቄ ላይ አመልካች አስተያየት እንዲሰጡበት ተደርጎ አመልካች በ15/10/2008 ዓ/ም በሰጡት አስተያየት ተጠሪ ጣልቃ ለመግባት በጠየቁበት ማመልከቻ ያልጠየቁትና ስነ ስርዓታዊ ያልሆነ ጥያቄ መሆኑን፣ ሐምሌ 06 ቀን 2007 ዓ/ም አቀረብኩ ላሉት አቤቱታም አቶ ገዢኝ በቀለ በምስክርነት እንዲሰሙና ከአመልካች ጋር የዘረመል ምርመራ እንዲያደርጉ በማለት የጠየቁት ጥያቄም ግለሰቡ በማስረጃነት የተሰሙ በመሆኑና ግለሰቡ ከአመልካች ጋር የዘረመል ምርመራ ለማድረግ የሚያስችል ሕጋዊ ምክንያት ያለመኖሩን ገልጸው የተከራከሩ መሆኑን ከክርክሩ ሂደት ተገንዝበናል።

በመሰረቱ አንድ ሰው ከአንድ አባትና እናት መወለዱን በሕግ አግባብ በፍርድ ቤት እንዲረጋገጥ የሚቀርበውን ክስ መቃወም የሚቻለው በሕጉ በተዘረጋው ስርዓት ነው። በአባት በኩል ያለውን መቃወም የሚቻለው የመካድ ክስ ወይም ክርክር በሚቀርብበት አግባብ ስለመሆኑ ከተሸሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/1992

ከአንቀጽ 167 -179 ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ የምንረዳው ጉዳይ ነው። ከእነዚህ ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ መረዳት የሚቻለው የመካድ ክስ የሚቀርበው አባት ነህ የተባለ ሰው ራሱ መሆኑ የቤተሰብ ህጉ አንቀጽ 174 ያስቀመጠ ሲሆን እርሱ የሞተ ወይም ችሎታ ያጣ ከሆነ ደግሞ በቤተሰብ ህጉ አንቀጽ 177 የተጠቀሱት ሰዎች እንደቅደም ተከተላቸው መሆኑን ነው። በሕጉ ከተመለከቱት ከእነዚህ ሰዎች ውጪ የመካድ ክስ ሌላ ሰው ሊያቀርብ የማይችል መሆኑን፣ በሕጉ የተፈቀደላቸው ሰዎች የመካድ ክስ ለማቅረብ የሚችሉትም የቤተሰብ ህጉ አንቀጽ 171 መሰረት የፍርድ ቤት ፍቃድ ሲያገኙ ነው። በመሆኑም ይህ በሕጉ የተመለከተው ፈቃድ የማግኘት ጉዳይ አስፈላጊ ቅድመ ሁኔታ ነው። ህጉ በእናትና በልጅ ያለው ግንኙነት እናትነት ለማረጋገጥ በመወለድ ብቻ እንደሆነ፣ ነገር ግን ይህን ሊሰተባበል አይቻልም ለማለት እንደማይቻል በተሻሻለው የፌዴራሉ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 163 ይደነግጋል። ፍርድ ቤቱም ይህን ለማስረዳት ተጨባጭነት ያለው ተግባር መኖሩን ካልረተጋገጠ በቀር ሊፈቅድ እንደማይችል በተጠቃሹ ሕግ 164/2/ ስር በግልጽ ተመልክቷል።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስም አመልካች ሚች ሻለቃ ባሻ ታደሰ በላይነህ እና ሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ በጋብቻ ውስጥ እያሉ የተወለዱ መሆኑን አመልካች ገልፀው ተከራክረው በስር ፍርድ ቤት የቀረቡት ምስክርቻቸው ይህንኑ የመሰከሩላቸው ከመሆኑም በላይ ሌሎች የሰነድ ማስረጃዎች የቀረቡ ሲሆን ይህንን የሚያስተባብል ማስረጃ ተጠሪ ያለማቅረባቸውን የክርክሩ ሂደት ያሳያል። በጋብቻ ውስጥ የተወለደ ልጅ አባት ባልየው ስለመሆናቸው የሕግ ግምት መኖሩን ከተሻሻለው የፌዴራሉ የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 126 ድንጋጌ መረዳት ይቻላል። በሕግ የልጅ አባት ነው የተባለው ሠው የልጅ አባት ሊሆን እንደማይችል በማያጠራጥር አኳኋን በማስረዳት ለመካድ እንደሚችልና በዚህ መሠረት የሚቀርበው የመካድ ክስ ግን ፍ/ቤት ካልፈቀደና ሊቀርብ እንደማይችል ከተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 170 እና 171/1/ ድንጋጌ በግልጽ መረዳት ይቻላል። የተሻሻለው የፌዴራሉ የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 176/1/ የእኔ ልጅ አይደለም የሚል የመካድ ክስ የልጅን መወለድ ካወቀበት ወይም ማወቅ ከሚገባው 180 ቀናት ውስጥ መቅረብ አለበት የሚል ይዘት ያለው ሲሆን በድንጋጌው "...በተለይ ማወቅ ከሚገባው...." የሚለው የድንጋጌው አገላለጽ የልጅን መወለድ ማወቅ ከሚገባው ቀን ጀምሮ ተብሎ የሚተረጎም መሆኑን

የድንጋጌው ይዘትና መንፈስ የሚያስገነዝበው ጉዳይ ነው። በመሆኑም ልጅ በሕጉ ግምት መሰረት አባት የተባለው ሰው ልጅ ያለመሆኑን በማናቸውም ጊዜ ወሬ ከሠማበት ወይም ጥርጣሬ ከተፈጠረበት ቀን ጀምሮ በሚል የተቀመጠ ባለመሆኑ የመካድ ክስ በማናቸውም ጊዜ የሚቀርብ ነው ተብሎ የማይወሰድ መሆኑን ሕጉ ያሳያል። በጋብቻ ውስጥ የተወለደን ልጅ ባልየው አባት ነው ብሎ የተወሰደው የሕግ ግምት ጥብቅ ድንጋጌ በመሆኑ አባት አይደለም የሚል ጥያቄ ሲነሣ ይህንን በሚያጠራጥር አኳኋን ማስረዳት እንደሚጠበቅበትና የመካድ ክስ ለማቅረብ እንኳ የፍ/ቤት ፈቃድ እንደሚያስፈልገው መደንገጉ ሲታይ ሕጉ በጋብቻ ውስጥ የተወለደን ልጅ በማናቸውም ጊዜ ማንኛውንም ምክንያት በማቅረቡ መካድ እንዳይኖር ከፍተኛ ጥበቃ ያደረገ መሆኑን መረዳት ይቻላል። ይህ የሕጉ ጥብቅ ድንጋጌ እና ጥበቃ ያስፈለገበት ዋና ምክንያት ልጆች በወላጆቻቸው ተገቢ ባልሆነ ምክንያት ተክደው ወላጅ አልባ ሆነው እንዳይቀሩ፣ ለተለያዩ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ቀውስ እንዳይዳረጉ፣ በቤተሠብ መካከል የሚፈጠረውም ያለመተማመን ማህበራዊ ምስቅልቅሎች እንዳይፈጥር በወላጆችና በተወላጆች መካከል ለሚፈጠሩ መብቶችና ግዴታዎችን በአግባቡ ለማስተናገድ ሥርዓት ለማስያዝ ጭምር ነው ተብሎ ይታሰባል።

ከዚህ አንጻር ጉዳይ በዕጃችን የተያዘው ጉዳይ ሲታይም የአሁኑ ተጠሪ አመልካች የሻለቃ ታደሰ በላይነህ ልጅ አይደሉም በማለት ተቃውሞአቸውን ለስር ፍርድ ቤት ሲያቀርቡ ከላይ በተጠቀሰው ህግ መሠረት አስቀድሞ የፍርድ ቤት ፍቃድ አላገኙም፤ በተጨማሪም ተጠሪ የኑዛዜ ተጠቃሚ ከመሆናቸው ውጪ በቤተሰብ ህጉ አንቀጽ 174 እና 177(3) ውስጥ ከተዘረዘሩት የመካድ ክስ ለማቅረብ ከተፈቀደላቸው ሰዎች ውስጥ የሚካቱ አይደሉም።

አመልካች የሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ ልጅ ነኝ በማለት ያቀረቡትን ክርክር ተጠሪ የሚቃወሙበትን አግባብ ስንመለከተውም እናትነትን ለማስረዳት በተጠቃሹ አዋጅ ውስጥ ከአንቀጽ 163-166 ስር ስርዓቱ ተዘርግቷል። ይዘታቸውም በሚከተለው መልኩ የተቀመጠው ነው። በእናት በኩል ያለው ተወላጅነት በማንኛውም ባለጉዳይ በማንኛውም ጊዜ ሁሉ ክርክር ሊደረግበት እንደሚችል ህጉ በግልጽ የሚያሳይ ሲሆን የተጠቃሹ ህግ አንቀጽ 164 ድንጋጌ በተለይ ሲታይም በተወላጅነት ላይ ስለሚደረገው ክርክር የሚቀርበው

ክስ ፍርድ ቤት ካልፈቀደ በስተቀር ሊቀርብ የማይችል መሆኑን በንዑስ ቁጥር አንድ ድንጋጌ ስር ሲያስቀምጥ በንዑስ ቁጥር ሁለት ድንጋጌ ስር ደግሞ በተወላጅነት ላይ ክርክር ለማድረግ ለሚቀርበው ክስ ፈቃድ የሚሰጠው ፍርድ ቤቱ ክሱን እንዲቀበል የሚያደርጉት ተጨባጭነት ካላቸው የሚመነጩ ግምቶች ወይም ምልክቶች ሲኖሩ ብቻ ነው በሚል አስገዳጅነት ባለው መልኩ አስቀምጦ ይገኛል። የአዋጁ አንቀጽ 165 ድንጋጌም ልጅ ተወላጅነቱን የሚያረጋግጥ የልደት ምስክር ወረቀትና ከዚህ ጋር የሚስማማ የልጅነት ሁኔታ ያለው እንደሆነ በተወላጅነቱ ላይ ለመከራከር ፈቃድ አይሰጥም በሚል በኃይል ቃል ደንግንል። እንዲሁም የአዋጁ አንቀጽ 166 ንዑስ ቁጥር አንድ በተወላጅነት ምክንያት የሚቀርበው ክስ በተወላጅነቱ ላይ ክርክር በተነሳበት ሰው ላይ ወይም በወራሾቹ ላይ ሊመሰረት እንደሚችል ያሳያል።

ከእነዚህ ድንጋጌዎች አቀራረብ፣ ይዘት እና መንፈስ መገንዘብ የሚቻለው የአንድ ልጅ እናት እገሊት አይደለችም ወይም እኔ ነኝ የሚለው ክርክር የሚነሳው የመወለድ የምስክር ወረቀት ከሌለ ወይም የልጅነት ሁኔታ በሌለ ወይም ይህ ሁኔታ ክርክር የቀረበበት እንደሆነ ስለመሆኑ ነው። እንግዲህ ከላይ የተጠቀሱት የሕጉ ድንጋጌዎች ተወላጅነት ላይ የሚነሳን ክርክር የሚገዙ ሲሆን በተሻሻለው የቤተሰብ ሕጉ አንቀጽ 154 እስከ 162 ድረስ ያሉት ድንጋጌዎች ስለልጅነት ማስረጃ /Proof of Filiation/ የሚገዙ እና ተወላጅነት ላይ ስለሚነሳ ክርክር አግባብነት ካላቸው ከላይ ከተጠቀሱት ድንጋጌዎች የተለዩ ስለመሆኑ መገንዘብ የሚቻል ነው።

በመሠረቱ ስለልጅነት ቀዳሚ ማስረጃ የልደት ምስክር ወረቀት ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 154 የሚያስገንዝብ ሲሆን የልደት ምስክር ወረቀት በሌለ ጊዜ የልጅነት ሁኔታ በመኖሩ ልጅነት እንደሚረጋገጥ በተጠቀሰው አዋጅ በአንቀጽ 155 ስር የተመለከተ ሲሆን የልጅነት ሁኔታ መኖር የሚለው ትርጉም ደግሞ አንድ ሰው በማህበረሰቡ ዘንድ የእርሱ ወይም የእርሷ ልጅ ነው እየተባለ የሚገመት ሲሆን ስለመሆኑ በአዋጁ አንቀጽ 156 ስር በግልጽ ተቀምጧል። በዚህ አኳኋን የልጅነት ሁኔታ መኖሩን ለማስረዳት የተቻለ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ልጅ ነው ሲል የሕግ ግምት እንደሚወስድ፣ የሕግ ግምቱ ልጅ የተባለው ሰው ልጅ ሲሆን እንደማይችል ሊፈርስ

እንደሚችል በአዋጅ አንቀጽ 157 ንዑስ ቁጥር አንድና ንዑስ ሁለት ስር እንደቅደም ተከተሉ ተመልክቷል።

የደም ምርመራ (DNA) አንድ ሰው የልጅ አባት ወይም እናት አይደለም ለማለት የሚቀርብ ማስተባባይ ማስረጃ ሊሆን የሚችል ቢሆንም ይህ የሚከናወነው ደግሞ አባትነትን በሚመለከት የመካድ ክስ ለማቅረብ የሚያስችሉ ቀዳሚ ሁኔታዎች ሲሟሉ ነው። እናትነትን በተመለከተም በተጠቃሹ ህግ ከአንቀጽ 153 እስከ 166 ድረስ የተዘረጋው ስርዓት የሚፈቅድ ሁኖ በፍትሃ ብሔር ስነ ስርዓት ሕጉ የተመለከቱትን የማስረጃ አቀራረብ ስርዓቶችን መሰረት በማድረግ ሊቀርብ የሚገባ ነው።

እንግዲህ በሕጉ የተዘረጋውን ስርዓት ይዘን ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስም ከላይ በተጠቀሱት ምክንያቶች የተነሳ የስር ፍ/ቤት አመልካች ሕግ ጥበቃ በሚያደረገው ጋብቻ ውስጥ የተወለዱ መሆኑንና ሚች ሻለቃ ባሻ ታደሰ በላይነህና ሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበ በጋብቻ ውስጥ ሆነው አመልካችን መወለዳቸውን በአረጋገጠበት ሁኔታና በዚህ ግንኙነት ውስጥ የሚወለድ ልጅ አባት ተብሎ በሕጉ ግምት የሚወሰድበት ከልጅ እናት ጋር የተቀመጠው ወንድ መሆኑ፤ ይህ የህግ ግምት የሚፈርስበት አግባብም የመካድ ክስን በማቅረብ ሁኖ ክሱን ወይም መቃወሚያውን ለማቅረብ የሚችሉ ወገኖች ማንነትና ማቅረቢያ ጊዜውም በህጉ ተለይቶ ከመቀመጡም በላይ የመካድ ክስ እንዲቀርብ የሚፈቀደው በማያጠራጥር ሁኔታ ልጅ ከተወለደበት ወደጎላ ሲቆጠር በ300 እና 180 ቀናት ውስጥ ከልጅ እናት ጋር ሩካቤ ሥጋ ግኙኝነት ያለመፈጸሙን ሲረጋገጥ ወይም በሌላ ማስረጃ የልጅ አባት መሆን አለመቻሉም ሲያሰረዳ አባት መሆኑ በሕጉ ጥብቅ በሆነ አግባብ ተመልክቶ እያለ፤ እንዲሁም ሚች ወ/ሮ ሙሉነሽ አበበም በሕጉ ከአንቀጽ 163 እስከ 166 አግባብ ተጠሪ መቃወሚያ ለማቅረብ የሚያስችሉ ሁኔታዎች ተገኝተው ፍርድ ቤቱ ፈቃዱን ባልሰጠበት ሁኔታ ከማስረጃ አቀራረብ ስርዓት ውጪ፤ አመልካች ምርመራ እንዲያደርጉ የታዘዘው ግለሰብም በፍርድ ቤት ቀርቦ የአመልካችን ተወላጅነት ባረጋገጠበትና የዚህ ግለሰብ ዝምድናም ከሁለቱም ሚች ጋር ስለመሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ፤ ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ያለምንም መነሻ የባህሪ ወሳኝ ቅጣት (DNA) ምርመራ እንዲደረግ ተጠሪ ጥያቄ በሕጉ አግባብ አቅርቦዋል ወደሚል ድምዳሜ ደርሶ የደም ምርመራ እንዲረግ ማዘዙ ከመነሻውም በሕጉ የተመለከተውን ስርዓት ያልተከተለ በመሆኑ በሕጉ ከተዘረጋው

ስርዓት ውጪ እንዲከናወን ተደርጎ የነበረው ምርመራ ታልፎ በጉዳዩ ላይ በቀረቡት የሰውና የሰነድ ማስረጃ የአመልካች የሚሾች መሆናቸው በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት መወሰኑ ከውጤት አንጻር የሚነቀፍበትን አግባብ አላገኘንም። ከዚህ አንጻር ሲታይ የይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት፣ የስር ፍርድ ቤት ግን በጉዳዩ ላይ የቀረቡትን የሰውና የሰነድ ማስረጃዎችን መዘዎ አመልካች የሚሾች ልጅ ናቸው በማለት የሰጠው ውሳኔ በመሆኑ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የሌለበት ሁኖ ስለተገኘ ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 182625 ጥቅምት 17 ቀን 2010 ዓ/ም የሠጠው እና በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 150307 በ9/5/2010 ዓ/ም የፀናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ተሸሯል።
2. በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 21544 በ25/12/2008 ዓ/ም የሠጠው ብይንና ውሳኔ በፍ/ብ/ስ/ስ/ቁጥር 348(1) መሠረት ጸንቷል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

ትእዛዝ

11/07/2010 ዓ/ም ተሰጥቶ የነበረው እግድ ተነስቷል። ይጻፍ።
መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ብለናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ማ/አ